

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/107/2019
Identifikačné číslo spisu:	1217215929
Dátum vydania rozhodnutia:	30.04.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:1217215929.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky (manželky) R. E., bývajúcej v O., zastúpenej Benkóczki, Baláž - advokáti, s.r.o., so sídlom v Bratislave, ul. 29 augusta 36A, IČO: 35 917 148, proti odporcovi (manželovi) H. E., bývajúcemu v O., zastúpenému JUDr. Martinom Bajuzíkom, advokátom, so sídlom v Bratislave, Krasovského 13, o rozvod manželstva, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 67Pc/10/2017, o dovolaní manžela proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 15. januára 2019 sp. zn. 11CoP/538/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 8. júna 2018 č. k. 67Pc/10/2017-299 rozviedol manželstvo R. E., rodenej P. a H. E. uzavreté dňa L., zapísané v knihe manželstiev matričného úradu O., vo zväzku 14, ročník XXXX, na strane 30, pod poradovým číslom 60. O trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Po právnej stránke aplikoval § 1 ods. 1, 2, § 18, § 22, § 23 ods. 1, 2, 3 Zákona o rodine. Mal za preukázané, že vzťahy medzi manželmi sú tak vážne narušené a trvalo rozvrátené, že manželstvo nemôže plniť svoj účel a od manželov nemožno očakávať obnovenie manželského spolužitia. V konaní bolo preukázané porušenie povinnosti vzájomne rešpektovať svoju dôstojnosť, pomáhať si a vytvárať zdravé rodinné prostredie. Za hlavnú príčinu, ktorá viedla k rozvratu manželstva, súd považoval rozdielnosť názorov, a to k otázke výchovy ich vnuka, keďže rozdielnosť ich názorov sa prejavuje už v samotnom pohľade na fungovanie manželstva, spokojnosť manželov, plnenie manželských povinností. Nemožno od jedného z manželov vyžadovať, aby v manželstve zotrval len preto, že druhý z manželov nesúhlasí, keďže má ísť o harmonické spoločenstvo, čo v danom prípade nie je možné konštatovať. O trovách konania rozhodol podľa § 52 Civilného mimosporového poriadku č. 161/2015 Z.z. (ďalej len „CMP“).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) na odvolanie manžela

rozsudkom z 15. januára 2019 sp. zn. 11CoP/538/2018 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (prvý výrok) a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania (druhý výrok). V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že súd prvej inštancie vykonal potrebné dokazovanie a vec správne právne posúdil. V odvolaní neboli uvedené žiadne skutočnosti, ktoré by mali za následok zmenu rozhodnutia súdu prvej inštancie. Odvolací súd preto rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku č. 160/2015 Z.z. (ďalej len „CSP“) potvrdil. O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 52 CMP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie manžel (ďalej aj „dovolateľ“), prípustnosť ktorého odôvodnil ustanovením § 420 písm. f/ CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces). Mal za to, že súdy nižších inštancií nezistili skutočný stav veci samej tým, že nevykonali potrebné dokazovanie v dostatočnom rozsahu, a preto vec samú v konečnom dôsledku neposúdili správne ani po právnej stránke. Dovolateľ tiež namietal, že k podaniu dovolania pristúpil aj z dôvodu toho, že z poučenia Krajského súdu v Bratislave uvedenom v napadnutom rozsudku vyplývala možnosť dovolania voči tomuto rozsudku, čo je chybné a nie je v súlade so zákonnou poučovacíou povinnosťou súdu, poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 69/2008 z 29. apríla 2008. Navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie; navrhol priznať mu nárok na náhradu trov konania a trov právneho zastúpenia v celom rozsahu, t. j. v o výške 100 %. Súčasne žiadal odložiť právoplatnosť oboch rozsudkov súdov nižších inštancií.

4. Navrhovateľka (manželka) v písomnom vyjadrení k dovolaniu žiadala dovolanie odmietnuť.

5. Konanie vo veciach rozvodu manželstva je mimosporovým konaním, ktoré je s účinnosťou od 1. júla 2016 upravené samostatne v ustanoveniach § 92 a nasl. CMP.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal včas dovolateľ zastúpený v súlade s § 429 ods. 1 CSP, v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

7. Najvyšší súd v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 opakovane (viď napríklad sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 209/2015, 3 Cdo 308/2016, 5 Cdo 255/2014) uviedol, že právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred civilným súdom, vrátane dovolacieho konania (m. m. I. ÚS 4/2011).

8. Všeobecným predpisom upravujúcim civilný proces je CSP. Tento kódex obsahuje tiež všeobecnú úpravu dovolania, podmienok jeho prípustnosti a dovolacieho konania (viď najmä § 419 až § 457 CSP); v § 76 a § 77 CMP je obsiahnutá osobitná úprava niektorých ustanovení o dovolaní.

9. Podľa CMP súdy prejednávajú a rozhodujú veci ustanovené v tomto zákone (§ 1 CMP). Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého „na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak“.

10. V zmysle zásady „lex specialis derogat generalis“ (osobitný zákon má prednosť pred všeobecným zákonom) sa musí špeciálna (osobitná) právna úprava použiť vtedy, ak sú splnené podmienky pre jej použitie. Naopak, ak nie sú splnené podmienky aplikácie osobitnej právnej úpravy, musí sa postupovať podľa všeobecnej úpravy. Uvedená zásada nepripúšťa žiadne výnimky, preto ak sú dané podmienky pre aplikáciu osobitnej úpravy, treba ju použiť bez ohľadu na to, ktorá z úprav je priaznivejšia alebo

výhodnejšia pre ten-ktorý subjekt.

11. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu ešte pred 30. júnom 2016 dospela k záveru, podľa ktorého tzv. vada zmätočnosti (§ 237 Občianskeho súdneho poriadku v znení do 30. júna 2016) nezakladá prípustnosť dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bolo manželstvo rozvedené (viď R 59/2005). Favorizoval sa tu záujem na zachovaní stavu právnej istoty a nemeniteľnosti rozhodnutí, po ktorých mohlo dôjsť k vzniku nových rodinných vzťahov. Pri prijímaní tohto záveru bola zohľadnená tiež rovina historická - ani pred rokom 1992 nebola totiž prípustná sťažnosť pre porušenie zákona proti rozsudku, ktorým bolo vyslovené, že sa manželstvo rozvádza, že je neplatné alebo že nie je (§ 236 ods. 3 písm. a/ Občianskeho súdneho poriadku v znení do 1. januára 1992).

12. V zmysle § 76 CMP dovolanie nie je prípustné proti rozsudku, ktorým sa vyslovilo, že sa manželstvo rozvádza, že je neplatné alebo že nie je a proti uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania.

13. Ustanovenie § 76 CMP vymedzuje prípady, v ktorých (v pôsobnosti tohto zákona) dovolanie prípustné nie je; neupravuje teda, kedy (v pôsobnosti tohto zákona) je dovolanie prípustné. Z uvedeného vyplýva, že v danom prípade dovolanie nie je prípustné proti rozsudku, ktorým sa vyslovilo, že sa manželstvo rozvádza.

14. Ustanovenie § 76 CMP, ktoré treba považovať za osobitné ustanovenie vo vzťahu k (všeobecnej) úprave dovolania obsiahnutej v CSP, jednoznačne stanovuje prípady, v ktorých dovolanie nie je prípustné, a to ani z dôvodov zakladajúcich prípustnosť dovolania, ktoré inak upravuje všeobecný procesný predpis.

15. V tejto súvislosti aj s ohľadom na zákonnú dikciu § 76 CMP dovolací súd dáva do pozornosti aj stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 26. apríla 2017 publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 20/2017, ktorého právna veta znie: „Prípustnosť dovolania podaného od 1. júla 2016 proti uzneseniu vydanému odvolacím súdom v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania je v zmysle § 76 Civilného mimosporového poriadku vylúčená a nemôže ju založiť ani prípadná procesná vada konania uvedená v § 420 Civilného sporového poriadku.“

16. Pokiaľ dovolateľ namietal, že dovolanie podal z dôvodu poučenia odvolacieho súdu v napadnutom rozsudku, z ktorého vyplývala možnosť dovolania voči tomuto rozsudku, dovolací súd poukazuje na znenie poučenia uvedené v predmetnom rozsudku odvolacieho súdu takto: „proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) (...)“. Ide o zákonnú dikciu § 419 CSP ako všeobecného predpisu upravujúceho civilný proces, ktorý všeobecný predpis obsahuje aj všeobecnú úpravu dovolania. Na konania podľa osobitného predpisu (CMP) sa použije CSP, ak CMP neustanovuje inak (§ 2 ods. 1 CMP). V danom prípade práve zákon v § 76 CMP (osobitný predpis, ktorý má prednosť pred všeobecným predpisom) vymedzuje prípady, v ktorých (v pôsobnosti tohto osobitného zákona) dovolanie prípustné nie je (bod 12. tohto rozhodnutia). Dovolací súd tiež akcentuje, že súd svojím poučením nemôže založiť prípustnosť dovolania, ktorá je zákonom vylúčená. Ak dovolateľ v súvislosti s uvedenou námietkou poukazoval na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 69/2008 z 29. apríla 2008, dovolací súd pre poriadok uvádza, že citované rozhodnutie najvyššieho súdu bolo zrušené pre porušenie práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky z 1. júla 2009 č. k. II. ÚS 398/08-37.

17. Zhrnúc vyššie uvedené možno uzavrieť, že prípustnosť dovolania manžela proti rozsudku, ktorým sa vyslovilo, že sa manželstvo rozvádza, je v zmysle § 76 CMP vylúčená a nemôžu ju založiť ani prípadné procesné vady konania uvedené v § 420 CSP. Preto najvyšší súd dovolanie manžela podľa § 447 písm. c/ CSP ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, odmietol, a to bez toho, aby skúmal vecnú správnosť napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.

18. Dovolací súd pre úplnosť dodáva, že pri posudzovaní práva na spravodlivý proces je potrebné zohľadniť aj možnosť účastníka korigovať nesprávny postup súdu. Aj v prípade posudzovania „odňatia možnosti konať pred súdom“ podľa § 237 písm. f/ O.s.p. súd zohľadňoval procesnú zodpovednosť strán sporu. Podľa vtedajšej judikatúry dôvodom dovolania nemôže byť akékoľvek odňatie možnosti konať pred súdom; súdna prax zaujala k tejto otázke zužujúci výklad. „Podmienka prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. nie je splnená v prípade, že sa účastníkovi odňala možnosť konať pred súdom pre časť konania do takej miery, že účastník následne mohol uplatniť svoj vplyv na výsledok konania napr. tým, že mohol podať proti rozsudku, ktorý mu bol riadne doručený, odvolanie (R 39/1993)“. V danom prípade vo svojom riadnom opravnom prostriedku manžel využil možnosť uplatniť svoj vplyv na konanie, a to vyjadrením sa nielen k vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia, ale aj k tvrdeným procesným vadám, s ktorými sa dostatočne v dôvodoch svojho rozhodnutia vysporiadal už odvolací súd.

19. Dovolací súd o nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodol podľa § 52 CMP a § 451 ods. 3 CSP.

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.